

CABANYES, Les,
Temple vell de Sant Valentí
Camí del Cementiri s/nº.
08794 Les Cabanyes
Arxiprestat : Vilafranca del Penedès
Bisbat de Sant Feliu de Llobregat

Localització: Les Cabanyes és un municipi de la comarca de l'Alt Penedès. Es troba situat al nord oest de Vilafranca del Penedès. És un terme molt reduït i accidentat al sud de la muntanyeta de Sant Pau. Es tracta d'un terme bàsicament agrícola.

Datació (capella romànica del cementiri, antiga parròquia de Sant Valentí): Apareix documentada per primer cop el 1056¹, 1107², 1208³. El 1637 fou erigida en parròquia sota l'advocació de Sant Valentí i Sant Antoni de Pàdua.

Estil arquitectònic: Romànic

Descripció: Edifici romànic d'un sol absis semicircular del segle XI, que conté importants restes de pintures murals romàniques de transició i un paviment de mosaic possiblement paleocristià, descobert en unes excavacions arqueològiques, l'any 1989. Sant Valentí de les Cabanyes és un edifici d'una sola nau amb transsepte de braços

¹ 1069, abril, 25 . Donació feta per Guilla, filla de Gombau de Besora, viuda de Mir Guiribert, senyora del Castell de St. Martí, a Déu i a St. Sebastià del cenobi del alou que té a l'església de St. Valentí màrtir, situada dins de dit alou, el qual alou és al Comtat de Barcelona, al Penedès, dins del terme del castell de Olèrdula al lloch nomenat a la Perone ia dita església de St. Valentí prop de la Granada. Arx. Cat. Diversorum A. n. 314.

² Any 1107, desembre, 23. Bonfill Guillem llegà a Guillem son fill lo alou que tenia a St. Valentí que confronta ab dues vies: l'una que va de St. Valentí a Maians i l'altre que del castell de Mocs va a Maians. Arx. Cor. Ar. Escript. n. 200 de Ramon Berenguer III.

³ Any 1208, desembre 31. En eix any existia la església que ja era parroquial, puix en la concòrdia firmada pel Bisbe Pere i lo Mestre i l'Hospital de frares de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem dels quals era l'església de St. Valentí consta que el Belet no té part alguna en les ofertes que's facin manuals al sacerdot que celebri al altar de St. Valentí o als demás altars sinó que totes siguin de l'Hospital. Arx. Cat. Lib. I Antiq. n. 526.

rectangulars, coberta amb volta de canó lleugerament apuntada. El temple és capçat a llevant per un absis semicircular. Als costats nord i sud de la nau s'hi adossaren sengles capelles i una sagristia. L'església es bastí damunt de les restes d'una vil·la romana datada entre el segle I aC i un moment avançat de l'antiguitat tardana potser entre els segles VII i VIII., en un procés d'abandonament lent. Sobre el mur de ponent s'alça un destacat campanar d'espadanya de doble finestra i obertura superior. La porta, al mur sud, presenta una arquivolta que arrenca d'unes petites impostes⁴.

L'any 1973 es descobriren unes pintures murals al fresc, restaurades l'any 1980, que es concentren a la zona de ponent i nord-est, essent les de ponent de tradició estilística romànica (segle XIII) i les del braç nord del transsepte ja plenament gòtiques (segle XIV) seguint nous programes iconogràfics com és el culte als sants. A la banda més meridional de la zona de ponent de l'església hi ha representades figures i elements que recorden l'infern o el purgatori (caldera negra, animal demoníac, el diable, figura amb banyes, personatges torturats...) contraposats a la representació de Crist i d'altres figures nimbades al mur nord d'aquesta zona. Per contra, les pintures de la zona nord-est de la capella presenten un programa hagiogràfic, amb representacions de sants i escenes de la seva vida amb algun altre element de caire celestial (caps nimbats de sants amb els seus atributs iconogràfics, unes ales d'un personatge angelical...) Entre els sants representats hi trobem sant Martí de Tours, sant Bernat o sant Benet i sant Antoni Abat⁵.

Història (capella romànica del cementiri, antiga parròquia de Sant Valentí) : L'església de Sant Valentí de les Cabanyes és coneguda des de mitjan segle XI⁶. Tot i que hom sospita de l'existència d'una comanda hospitalera en aquest lloc a començament del segle XII, no és fins l'any 1162 que comença a figurar el càrrec de comanador d'aquesta casa que va ser la primera fundada per l'orde de l'Hospital de Sant Pau de Jerusalem al Penedès i una de les primeres establertes a Catalunya. La comanda va créixer amb les donacions, aconseguint un important i extens patrimoni en el Penedès⁷. A començament del segle XIV els hospitalers van demanar el seu trasllat des de Sant Valentí de les Cabanyes a Vilafranca on van comprar els terrenys que li calien per aixecar el convent, la capella i el fossar. A Vilafranca es conserva l'església de Sant Joan, aixecada durant el segle XIV sobre una església anterior. El convent fou enderrocat l'any 1845⁸.

⁴ Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins: <https://extranet.cultura.gencat.cat/Egipci> [Consultada 21-01-2015]

⁵ Festacatalunya-fires, festa, oc. Dins: <http://www.festacatalunya.cat> [Consultada 15-10-13]

⁶ 1069, abril, 25. Donació feta per Guilla filla de Gombau de Besora, viuda de Mir Guiribert, senyora del Castell de St. Martí, a Déu i a St. Sebastià del cenobi del alou que té a l'església de St. Valentí màrtir, situada dins de dit alou, el qual alou és al Comtat de Barcelona, al Penedés, dins del terme del castell de Olèrdula al lloch nomenat a la Perone ia dita església de St. Valentí prop de la Granada. Arx. Cat. Diversorum A. n. 314.

⁷ ADB, CAMPILLO, *Speculum Titulorum Ecclesiasticorum*, 1795, vol. IV, pàg. 594.

⁸ Monestirs de Catalunya Dins: <http://www.monestirs.cat/monst> [consultada 16-10-13]

Visites pastorals a Sant Valentí de Les Cabanyes⁹

[132?]. juliol, 15. El bisbe de Barcelona, Ponç de Gualba, visità Sant Valentí de les Cabanyes i tonsurà trenta vuit escolars, trenta tres de Vilafranca, dos de Sant Jaume del Domenys, un de Sant Cugat de les Garrigues, un de Sant Pere de Ribes i un de Subirats¹⁰.

[...]

El 15 de juny de l'any 2004 una butlla del papa Joan Pau II decretava, sobre el territori de l'antic arquebisbat de Barcelona, la creació de tres noves diòcesis: Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa. La nova diòcesi de Sant Feliu de Llobregat està formada per nou arxiprestats i dues vicaries: Vicaria del Llobregat que agrupa els arxiprestats de Bruguers, Montserrat, Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat i Sant Vicenç dels Horts, i la Vicaria del Penedès – Anoia – Garraf amb els arxiprestats d'Anoia, Garraf, Piera-Capellades i Vilafranca del Penedès. El bisbe titular de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat és monsenyor Agustí Cortés Soriano que va iniciar el seu ministeri episcopal el 12 de setembre de 2004.

La primera visita pastoral del bisbe Agustí a la parròquia de Sant Valentí de les Cabanyes va ser el 20 de març del 2011.

Rectorologi

No hi ha rectorologi d'aquesta parròquia, perquè segons els documents consultats durant molts segles va ser Priorat de Sant Valentí de l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Jerusalem. L'últim prior que va ser rector fou Tomàs de Llamas, l'any 1874.

Abreviatures

ADB Arxiu Diocesà de Barcelona
V.P. Visites pastorals

Bibliografia

ADB, CAMPILLO, *Speculum Titulorum Ecclesiasticorum*

ADB, *Parròquies, Arxius*, 4

Castellano i Tresserra, Anna, *La Documentació històrica sobre l'església de Sant Valentí de les Cabanyes*, Anna Castellano i Tresserra, Joan Salvadó i Monturiol : Servei del Patrimoni Arquitectònic. Diputació de Barcelona, 1990

Martí Bonet, Josep, *Speculum Novum Titulorum Barchinonensis*, V. III. Bisbat de Sant Feliu de Llobregat

⁹ La visita pastoral de l'any 132? és a tall d'exemple.

¹⁰ ADB V.P. 1-1, fol. 15v; M- N 8.

Salvà Picó, Maria de Gràcia, *Els frescos gòtics inicials de l'església de Sant Valentí de les Cabanyes (Alt Penedès, Barcelona)*, Institut d'Estudis Penedesencs, 1990

Recursos electrònics

Monestirs de Catalunya Dins: <http://www.monestirs.cat/monst>

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins: <https://extranet.cultura.gencat.cat/Egipci>